

Clinical Competence of Nurses: A Systematic Review Study

Najafi B¹, Nakhaei M², Vagharseyyedin S.A^{3*}

1- PhD student. School of Nursing and Midwifery, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran.

2- Assistant Professor of Nursing, Department of Nursing, School of Nursing and Midwifery Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran.

3- Associate Professor of Nursing Department of Nursing, School of Nursing and Midwifery Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran.

Corresponding author: Vagharseyyedin S.A, Associate Professor of Nursing Department of Nursing, School of Nursing and Midwifery Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran.

Email: waghars@bums.ac.ir

Abstract

Introduction: Clinical competence is practical competence and the ability to combine knowledge, skills, attitudes and values in a clinical situation and is essential for performing a professional role. Clinical competence is very important in various fields of nursing, including education, clinic and nursing management. Therefore, this study was conducted as a systematic review with the aim of factors affecting the clinical competence of nurses.

Methods: In this review study, articles published between 2010-2011 (2010-2020) were reviewed. The databases of Elsevier, Web of Sciences, Pubmed Google Scholar, and Scopus were examined. Original and review articles in Persian and English were selected in full text. After evaluating the inclusion criteria and quality of articles, 13 eligible studies were identified and reviewed.

Results According to the purpose of this study, including individual factors affecting the clinical competence of nurses (work experience, age, work experience, work experience in the current ward, higher education, work while studying, emotional intelligence) and environmental-organizational factors affecting clinical competence Nurses (knowledge of patients' culture and care based on patient culture, job satisfaction, consultation with colleagues) were obtained.

Conclusions: Based on the obtained results, managers should plan to improve the clinical competence of nurses according to the factors identified in the present study.

Keywords: Competence, Nurse, Nurse clinical competence.

صلاحیت بالینی پرستاران: یک مطالعه مروری سیستماتیک

بهاره نجفی^۱، مریم نخعی^۲، سیدابوالفضل وقار سیدین^{۳*}

۱- دانشجوی دکتری پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، ایران.

۲- استادیار گروه پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، ایران.

۳- دانشیار گروه پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، ایران.

نویسنده مسئول: سیدابوالفضل وقار سیدین، دانشیار گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، ایران.
ایمیل: waghars@bums.ac.ir

چکیده

مقدمه: صلاحیت بالینی، شایستگی عملی و توانایی تلفیق دانش، مهارت، نگرش و ارزش ها در موقعیت بالینی است و برای انجام نقش حرفه ای ضروری می باشد. صلاحیت بالینی در حیطه های مختلف پرستاری از جمله آموزش، بالین و مدیریت پرستاری اهمیت زیادی دارد. لذا این مطالعه به صورت مروری سیستماتیک با هدف عوامل موثر بر صلاحیت بالینی پرستاران انجام شد.

روش کار: در این مطالعه مروری مقالات منتشر شده بین سالهای ۱۳۸۹-۱۳۹۹ (۲۰۱۰-۲۰۲۰) مورد بررسی قرار گرفتند به این منظور کلید واژه های صلاحیت، بالینی، پرستار، در پایگاه های Magiran، Sid، کليدواژه های nursing clinical، competency، competence در پایگاه های Pubmed Google Scholar، Scopus، Elsevier، Web of Sciences مورد بررسی قرار گرفتند. مقالات اصیل و مروری به زبان فارسی و انگلیسی به صورت تمام متن انتخاب شدند. پس از ارزیابی معیارهای ورود و کیفیت مقالات ۱۳ پژوهش واجد شرایط شناخته و مورد بررسی قرار گرفتند.

یافته ها: با توجه به هدف این پژوهش از جمله عوامل فردی موثر بر صلاحیت بالینی پرستاران (تجربه کاری، سن، سابقه کاری، سابقه کار در بخش فعلی، مدرک تحصیلی بالاتر، کار در حین تحصیل، هوش هیجانی) و عوامل محیطی - سازمانی تاثیرگذار بر صلاحیت بالینی پرستاران (شناخت فرهنگ بیماران و انجام مراقبت براساس فرهنگ بیمار، رضایت شغلی، مشورت با همکاران) بدست آمدند.

نتیجه گیری: براساس نتایج بدست آمده، به منظور دستیابی به صلاحیت بالینی در پرستاران و به تبع آن، کیفیت مطلوب در مراقبت های پرستاری، ضروری است مدیران پرستاری با توجه به عوامل شناسایی شده در مطالعه حاضر برنامه ریزی های عملیاتی داشته باشند.

کلیدواژه ها: صلاحیت، پرستار، صلاحیت بالینی پرستار.

مقدمه

پرستاران به عنوان بزرگترین بخش از نیروهای حرفه ای در خط مقدم ارائه خدمات در سیستم بهداشتی- درمانی دارای نقش ها و وظایف متعدد و گسترده ای هستند. پرستاران بزرگترین رکن نظام بهداشتی درمانی در جهان می باشند. پرستاری به دلیل تعدد و پیچیدگی های نقش، یک فعالیت حرفه ای است، نیاز به احساس مسئولیت، دقت و هوشیاری بالایی دارد (۱). وجود پرستاران با صلاحیت، کار آیی، موفقیت و هدف سازمان را تحت تاثیر قرار می دهد (۲).

عوامل مختلفی چون تغییر در سیستم های پایش سلامت، لزوم ارائه خدمات ایمن و مقرون به صرفه، ارتقاء آگاهی افراد جامعه در مورد موضوعات مرتبط با سلامتی و افزایش انتظار دریافت خدمات با کیفیت مناسب و همراه به تمایل سازمان های ارئه دهنده خدمات سلامتی در به کارگیری نیروی ماهر باعث شده تا صلاحیت بالینی شاغلان حرفه ای مرتبط با سلامتی بیشتر از قبل مورد توجه قرار گرفته شود (۳). صلاحیت پرستاری به عنوان یک موضوع در کیفیت مراقبت

مناسب با توجه به فرهنگ‌های مختلف بیماران یکی از عوامل مؤثر در صلاحیت بالینی است (۹). درمان بیماران با رعایت عزت و احترام، دادن پاسخ مناسب به سوالات بیماران و اعضای خانواده، احترام به تفاوت‌های فرهنگی و همکاری با اعضای تیم بخش مهم و جدایی ناپذیر از صلاحیت در حرفه پرستاری است (۸).

با توجه به تاکید مطالعات بر اهمیت صلاحیت بالینی، تحقیقات زیادی در مورد صلاحیت بالینی انجام شده است، اما بررسی گسترده متون نشان می‌دهد، این تحقیقات نه تنها در ایران بلکه در سایر کشورها به یک اجماع کلی نرسیده است. بنابراین این مطالعه با هدف بررسی مطالعات مختلف در زمینه صلاحیت بالینی پرستاران به صورت مرور سیستماتیک بطوریکه با انجام این تحقیق و شناسایی عوامل مؤثر بر صلاحیت بالینی پرستاران می‌تواند به ارائه تعریف جامعی از صلاحیت بالینی کمک کند.

روش کار

این پژوهش، یک مرور سیستماتیک بوده که در سال ۱۳۹۸ انجام شده است. به این منظور در پایگاه‌های استنادی انگلیسی زبان Elsevier، Web of Sciences، Pubmed Google Scholar، Scopus Magiran، SID مورد بررسی قرار گرفتند. به این منظور از کلمات کلیدی: صلاحیت، بالینی، پرستار در منابع فارسی و از کلمات Nursing clinical competency، competence، در منابع انگلیسی استفاده شد. معیارهای ورود به تحقیق شامل مقالاتی که در بازه زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۹ (۲۰۱۰-۲۰۲۰ میلادی) منتشر و زبان فارسی یا انگلیسی بودند. بدین منظور مطالعاتی که در مجلات پژوهشی و دانشگاهی معتبر چاپ و متن کامل آن به آسانی در دسترس بودند مورد بررسی قرار گرفتند. جهت تعیین تناسب مقاله‌ها با موضوع تحقیق، ابتدا عنوان و سپس چکیده مقالات مورد بررسی قرار گرفتند و پس از تایید مقاله از لحاظ مکان اجرا، سال انجام و موضوع، جهت بررسی بیشتر تمام متن مقاله‌ها توسط یکی از محققین مطالعه شد. سپس اطلاعات مورد بررسی، حجم نمونه، روش نمونه‌گیری، آنالیز آماری و نتایج مطالعه توسط نویسنده مسئول از مقالات منتخب استخراج شده و توسط سایر محققین انتخاب شدند. نتایج جستجو ۴۹ مقاله بود که با حذف موارد تکراری و مقالات فاقد متن کامل ۱۳ مقاله واجد شرایط شناخته و به

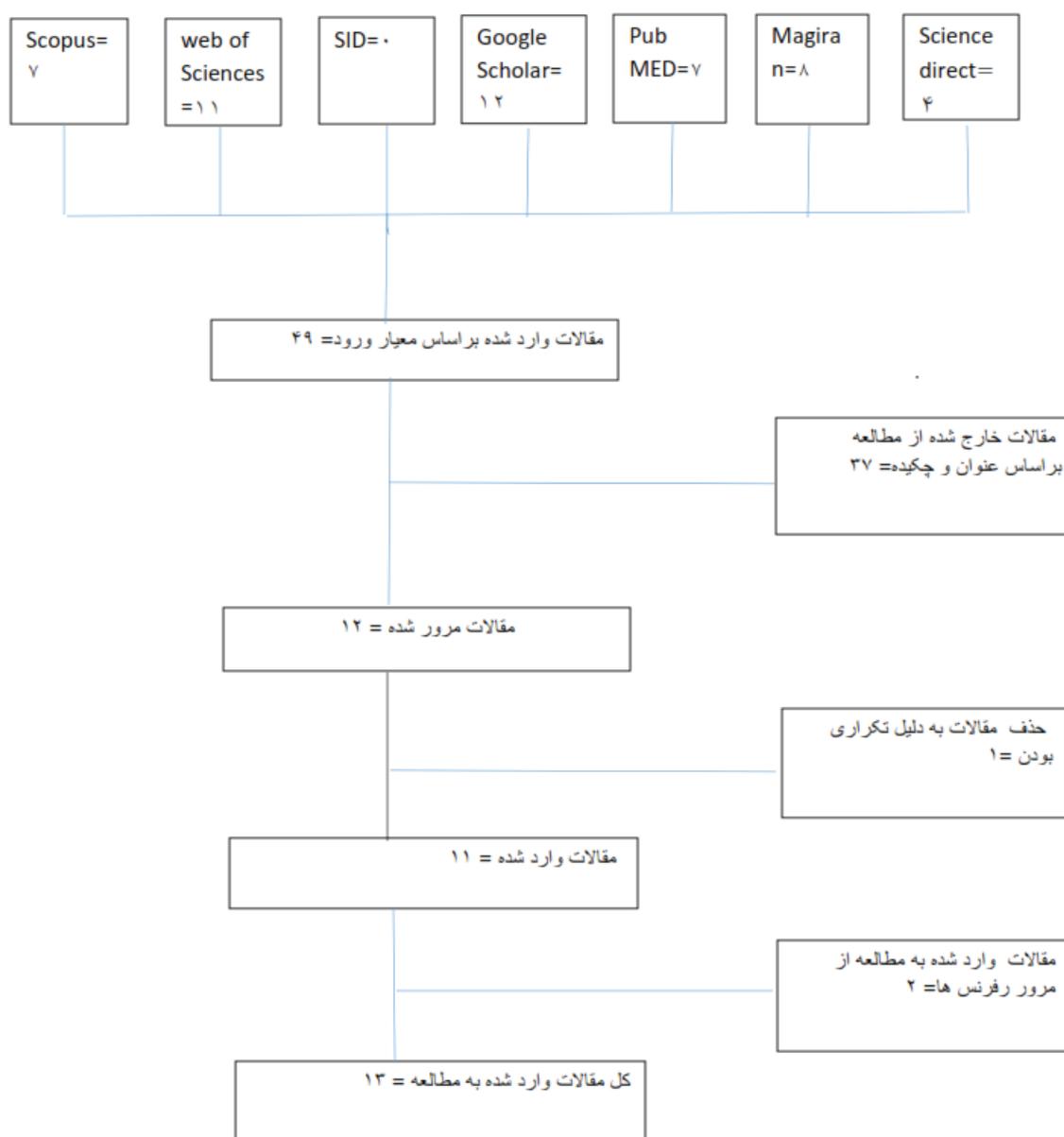
مطرح است و تضمین صلاحیت در توانایی عملکرد واقعی پرستاران، یک التزام اخلاقی و حقوقی نسبت به دریافت کنندگان مراقبت می‌باشد (۴). صلاحیت بالینی به عنوان توانایی پرستار در عملکرد موثر، ایمن و انجام مسئولیت‌های حرفه‌ای در عرصه عمل تعریف شده است (۵). طبق مطالعه معماریان و همکاران سال ۲۰۰۶ فرآیند کسب صلاحیت بالینی بر اساس رابطه‌ی بین سه عامل اخلاق، تجربه کاری و عوامل محیطی حاصل می‌شود براساس مطالعه معماریان و همکاران عوامل فردی مؤثر در روند صلاحیت شامل تجربه کاری، ارتباط مؤثر، علاقه به حرفه، مسئولیت‌پذیری، رعایت اصول اخلاقی- حرفه‌ای، احترام به خود و دیگران می‌باشد. همچنین از بین عوامل محیطی و سازمانی تأثیر گذار بر صلاحیت بالینی پرستاران می‌توان به امکانات آموزشی، برنامه‌های بازآموزی و آموزش ضمن خدمت، کنترل و نظارت مناسب و سیستم آموزشی کارآمد اشاره نمود (۶).

با توجه به لزوم ارائه مراقبت با کیفیت به بیماران، مفهوم صلاحیت بالینی پرستاران به یکی از موضوعات اساسی در مراکز آموزشی و بالینی تبدیل شده است (۷) هر گونه کمبود و نارسایی در آموزش این گروه، مسلماً بر کیفیت و کمیت خدمات سلامت و در نهایت سلامت افراد جامعه تأثیرگذار می‌باشد (۱). از این رو مأموریت اصلی مدیران آموزشی پرستاری، تربیت پرستارانی توانمند و شایسته است بطوریکه دانش و مهارت لازم را برای ارائه مراقبت‌های پرستاری با کیفیت و حفظ و ارتقای سلامت جامعه دارا باشند (۱). از مهمترین مشکلاتی که در حال حاضر وجود دارد کمبود پرستاران با صلاحیت‌های بالینی در مراکز بهداشتی درمانی می‌باشد که به تبع آن سلامت جامعه در معرض خطر قرار داده میشود با توجه به زمینه‌های متفاوت فرهنگی، محیطی و آموزشی پرستاران ارزیابی صلاحیت بالینی پرستاران در همه بیمارستان‌ها به منظور اطمینان از کیفیت و ایمنی مراقبت ضروری است (۲). براساس مطالعات انجام شده آنچه در کسب صلاحیت بالینی در پرستاری حائز اهمیت است شناخت عوامل مختلف و تأثیرگذار در توسعه‌ی آن می‌باشد (۸).

همچنین تعیین صلاحیت‌ها با توجه به استانداردها و زمینه‌های مختلف فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی و ارزیابی میزان دستیابی به آنها در محیط‌های بالینی حائز اهمیت است (۸). درک فرهنگ بیمار و ارائه مراقبت‌ها و استراتژی‌های

طراحی شده بود، استفاده شد این فرم شامل مشخصات نویسندگان، سال انتشار، هدف مطالعه، نوع مطالعه، روش انجام مطالعه، تعداد نمونه، و نتایج بود. پس از تکمیل این فرم نتایج بدست آمده از بررسی مقالات تجزیه و تحلیل، جمع بندی و گزارش گردید. در نهایت تعداد ۱۳ مقاله در زمینه صلاحیت بالینی پرستاران بدست آمد تعداد ۷ مقاله فارسی، ۶ مقاله انگلیسی بود پس از تکمیل این فرم نتایج بدست آمده از بررسی مقالات تجزیه و تحلیل، جمع بندی و گزارش گردید.

مطالعه حاضر وارد شدند. استراتژی انتخاب مقالات با استفاده از معیارهای ورود و خروج در (نمودار ۱) آورده شده است. از میان مقالات مورد بررسی پس از جستجو، غربالگری و ارزیابی کیفی مطالعات با استفاده از چک لیستهای (ابزارهای ارزیابی انتقادی) انجام گرفت این چک لیست ها کیفیت انواع مطالعات (مقطعی، مورد شاهدهی، علی- مقایسه ای، همبستگی، کار آزمایشی بالینی و مطالعات کیفی) را بررسی می کنند. به طور کلی بعد از بررسی انتقادی مقالات مطالعات غیر مرتبط با موضوع، از تحلیل خارج شدند. جهت استخراج داده ها از فرم استخراج داده ها که براساس هدف پژوهش

نمودار ۱. نمودار شاخه ای (فلوچارت) جستجوی مقالات

جدول ۱: خلاصه مطالعات انجام شده پیرامون صلاحیت بالینی پرستاران در فاصله سال های ۱۳۸۸-۱۳۹۸

ردیف	نویسنده/ سال	عنوان مقاله	تعداد نمونه	نوع مطالعه	ابزار جمع آوری اطلاعات	نتایج
۱	بحرینی (۷) و همکاران در سال ۲۰۱۱	خود ارزیابی صلاحیت بالینی پرستاران شاغل در یکی از بیمارستان های آموزشی دانشگاه علوم پزشکی شیراز	N=۲۴۰	توصیفی مقطعی	پرسشنامه سنجش صلاحیت بالینی پرستاران بود.	بین سن، سابقه کار کلی پرستاری یا سابقه کار در بخش فعلی با میزان صلاحیت بالینی رابطه معنا داری وجود نداشت.
۲	ادیب حاج باقری (۱۰) و همکاران	صلاحیت بالینی پرستاران: یک مطالعه توصیفی	N=۱۴۰	توصیفی	پرسشنامه سنجش صلاحیت بالینی پرستاران	رابطه مثبتی بین صلاحیت بالینی پرستاران و میزان بکارگیری این صلاحیتها وجود داشت.
۳	سفدی (۵) و همکاران در سال ۲۰۱۰	بررسی میزان صلاحیت بالینی پرستاران فارغ التحصیل از دانشگاه اردن	N=۲۵۸	توصیفی مقطعی	ابزار پژوهشگر ساخته با مقیاس رتبه بندی صلاحیت ۵ تا ۱۱ بررسی صلاحیت بالینی در پنج حیطه (مدیریت، حرفه ای بودن، حل مسئله، فرایند پرستاری، و دانش مهارتهای اساسی)	ارتباط معناداری بین جنسیت و میزان صلاحیت بالینی وجود نداشت. همچنین پرستاران بخشهای عمومی صلاحیت بالینی بالاتری نسبت به بخش خصوصی داشتند. پرستاران فارغ التحصیل از دانشگاه دولتی صلاحیت بالینی بالاتری برخوردار بودند.
۴	مطالعه ای که توسط چینگ (۱۱) و همکاران در سال ۲۰۱۴	بررسی صلاحیت بالینی پرستاران تازه کار، استرس بالینی و ترک شغل	N=۱۹۸	همبستگی طولی	پرسشنامه قبل و بعد از مداخله	صلاحیت بالینی گذراندن دوره های آموزشی قبل از فارغ التحصیلی تاثیر مثبتی بر میزان صلاحیت بالینی پرستاران دارد.
۵	مطالعه ای که توسط فرجی (۱۲) و همکاران در سال ۲۰۱۹	ارزیابی صلاحیت بالینی و عوامل مرتبط با آن در پرستاران ICU شهر کرمانشاه - ایران: یک مطالعه مقطعی	N=۱۵۵	توصیفی مقطعی	پرسشنامه و "مقیاس صلاحیت بالینی پرستار" بود	از نظر آماری رابطه معناداری بین صلاحیت بالینی پرستاران با جنس، سن، مدرک دانشگاهی تجربه کاری وجود نداشت.
۶	لیو (۸) و همکاران در سال ۲۰۱۳	تأثیر یک برنامه عملی آگاهانه بر درک دانشجویان پرستاری از صلاحیت بالینی	N=۲۵۶	همبستگی باندازه های تکراری	پرسشنامه	سابقه کاری موجب افزایش نمرات صلاحیت بالینی میشود و همچنین بالا بردن مهارتهای عملی قبل از شروع به کار موجب افزایش صلاحیت بالینی پرستاران می شود.
۷	متلها (۱۳) و همکاران در سال ۲۰۱۹	تجارب پرستاران خدمات اجتماعی در مورد صلاحیت بالینی	N=۱۷	کیفی از نوع اکتشافی	مصاحبه نیمه ساختار یافته و بحث گروهی	کمبود منابع انسانی یکی از عواملی است که منجر به کاهش صلاحیت بالینی پرستاران میشود.
۸	مطالعه ای که توسط لین می (۱۴) در سال ۲۰۱۹	بررسی تجربیات فرهنگی صلاحیت بالینی در بین پرستاران در تایوان	N=۳۰	مطالعه از نوع کیفی	پرسشنامه نیمه ساختاریافته	بایستی به پرستاران مدیریت موقعیتهای مختلف فرهنگی آموزش داده شود. درک تنوع فرهنگی بیماران مهم است. ارائه مراقبت بر اساس دیدگاه های فرهنگی بیماران موجب افزایش صلاحیت بالینی می شود.

کار در حین تحصیل بر عملکرد، شخصیت، دانش و دیدگاه های حرفه ای پرستاران مبتدی اثرات مثبتی در پی دارد می باشد. بطوریکه پرستاران باتجربه صلاحیت بالینی بالاتری نسبت به پرستاران تازه کار دارند.	پرسشنامه نیمه ساختاریافته.	تحلیل محتوا	N=۴۵	صلاحیت پرستاران تازه کار در محیط بالین	منوچهری (۱۵) و همکاران در سال ۲۰۱۵	۹
مدرک تحصیلی و تجربه حرفه ای برای توسعه صلاحیت بالینی پرستاران مورد نیاز است. همچنین مدرک تحصیلی بر رهبری، تعاملات بین فردی، چگونگی و انجام مشاوره پرستاران اثرات مثبتی دارد.	پرسشنامه او. برای جمع آوری اطلاعات کیفی از سوالات نیمه ساختاریافته استفاده شده است.	اطلاعات از ۳۰۳ پرستار در سوئد جمع آوری شد	N=۳۰۳	خود گزارشی صلاحیت بالینی پرستاران بعد از عمل: به صورت ترکیبی انجام شد.	بلومبرگ و همکاران در سال ۲۰۱۹	۱۰
ارتباط مثبتی بین صلاحیت بالینی و هوش هیجانی وجود دارد.	پرسشنامه صلاحیت بالینی و هوش هیجانی	توصیفی همبستگی	N=۱۲۳	همبستگی صلاحیت بالینی پرستاران و هوش هیجانی در پرستاران بخش های مراقبت ویژه قلب	ونکی و همکاران در سال ۱۳۹۷ (۱۶)	۱۱
یافته های مطالعه نشان داد آموزش، تجربه، پیشرفت حرفه ای، استقلال و رضایت شغلی و همچنین ارزیابی کیفیت مراقبت های پرستاری به عنوان عواملی که ارتباط مثبتی با صلاحیت بالینی دارند. همچنین گذراندن دوره های آموزش و توسعه حرفه ای نقش مهمی در صلاحیت بالینی پرستاران دارد	پرسشنامه	مطالعه توصیفی چندمرحله ای	N=۲۱۸	بررسی صلاحیت پرستاران و عوامل مرتبط	ایزتومینا (۱۷) در سال ۲۰۱۱	۱۲
روابط بین فردی و تفکر انتقادی موجب افزایش صلاحیت بالینی می شود. عواملی مانند علاقه به حرفه، دوره های آموزشی نظری و عملی در صلاحیت بالینی اثرگذار می باشد.	پرسشنامه که به روش سرشماری انجام شد.	مطالعه توصیفی مقطعی	N=۱۱۷	صلاحیت بالینی پرستاران شاغل در مراقبت های ویژه نوزادان	میر لاشاری و همکاران در سال ۲۰۱۴ (۱۸)	۱۳

بحث و نتیجه گیری

براساس هدف مطالعه، عوامل موثر بر صلاحیت بالینی پرستاران شامل عوامل فردی (تجربه کاری، سن، سابقه کاری، سابقه کار در بخش فعلی، مدرک تحصیلی بالاتر، کار در حین تحصیل و هوش هیجانی) و عوامل محیطی - سازمانی (شاغل بودن در بیمارستانهای عمومی، شناخت فرهنگ بیماران و انجام مراقبت براساس فرهنگ بیمار، رضایت شغلی و مشورت با همکاران) بودند.

درتایید یافته های مطالعه حاضر، منوچهری و همکاران (۲۰۱۵)، در مطالعه خود در بررسی صلاحیت بالینی پرستاران در بیمارستان های دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان بیان نمودند پرستاران باتجربه، صلاحیت بالینی بیشتری نسبت به پرستاران تازه کار دارند (۱۵). به طور مشابه لیو و همکاران (۲۰۱۳) نیز بیان نمودند تجربه کاری موجب افزایش صلاحیت بالینی میشود. ایزو تومینا و همکاران (۲۰۱۱) نیز معتقدند تجربه و آموزش پرستاران موجب پیشرفت حرفه

ای، تقویت یادگیری و افزایش مهارت در پرستاران می شود (۱۷). در نهایت، بلمبرگ (۲۰۱۹) تجربه حرفه ای بیشتر را ضامن توسعه صلاحیت بالینی می داند (۱۹). با توجه به ارتباط تجربه کاری و حرفه ای با صلاحیت بالینی پرستاران بنظر میرسد مدیران پرستاری بهتر است برای بخش های حساس که نیازمند ارزیابی مراقبت های خاص می باشد از پرستاران با تجربه کار بالاتر استفاده کنند.

براساس نتایج مطالعه حاضر، جنسیت عامل تاثیر گذار بر صلاحیت بالینی پرستاران نمی باشد. به طور مثال، سفدی و همکاران (۲۰۱۰)، فرجی (۲۰۱۹) و ادیب جاج باقری (۲۰۱۸) گزارش دادند که رابطه مستقیمی بین جنسیت و صلاحیت بالینی پرستاران وجود ندارد (۵، ۱۰، ۱۲). بر این اساس، آموزش مداوم با محتوایی مشابه جهت ارتقاء صلاحیت های می تواند بطور یکسان برای پرستاران زن و مرد ارائه گردد. سن، سابقه کاری و سابقه کار در بخش فعلی از دیگر عوامل موثر بر صلاحیت بالینی پرستاران در مطالعه حاضر بودند.

بهاره نجفی و همکاران

بخش های ویژه داشتند (۵). به طور مشابه، ایزوتومین (۲۰۱۱) صلاحیت بالینی پرستاران بخشهای عمومی را بالاتر از بخشهای خصوصی بیان نمودند (۱۷). یکی از دلایل قابل ذکر مدت زمان دوره ۴ ساله برای مراقبت در بخش عمومی کافی میباشد درحالیکه برای مراقبت در بخش ویژه بایستی پرستاران مدت زمان بیشتری گذرانده باشند. از سوی دیگر، میزان انتظارات از پرستاران شاغل در بخش ویژه نسبت به پرستار شاغل در بخش عمومی در سطح بالاتری میباشد. این موضوع هم ممکن است در ارزیابی صلاحیت پرستاران شاغل در بخش های ویژه تاثیر گذار باشد.

کار در حین تحصیل عامل مهم موثر دیگر بر صلاحیت بالینی بود که در مطالعه حاضر بدست آمد. منوچهری و همکاران (۲۰۱۵)، بیان نمود کار در حین تحصیل موجب آماده کردن پرستاران برای انجام وظایف شغلی و پرورش شخصیت و پیشرفت حرفه ای و افزایش یادگیری می شود (۱۵). با توجه به مطالعات انجام شده کار دانشجویی میتواند دانشجویان را برای عملکرد پرستاری در شرایط واقعی در ابعاد مختلفی آماده کند و آنها را برای ارزیابی مراقبت ایمن به بیماران مهیا سازد. طبق مطالعات انجام شده در صورت عدم آمادگی پرستاران برای ورود به حرفه، با گذشت زمان سطح بالایی از استرس در پرستاران انباشته میشود و نهایتا میتواند منجر به ترک شغل در پرستاران گردد (۱۱). به طور مشابه با مطالعه انجام شده در سایر کشورها نیز پی می بریم دوره های آموزشی بر صلاحیت بالینی پرستاران تاثیر گذار میباشد. چینگ و همکاران (۲۰۱۲) دوره های آموزشی جهت صلاحیت بالینی پرستاران قبل از فارغالتحصیلی را موجب افزایش صلاحیت بالینی پرستاران می دانند (۱۱) در مطالعه چینگ و همکاران (۲۰۱۲) حدود ۶۷٪ پرستاران، مفید و ضروری بودن آموزش مداوم در محیط کار را بیان نمودند (۱۱).

هوش هیجانی آخرین عامل فردی موثر بر صلاحیت بالینی بود. هوش هیجانی بر ضرورت و اهمیت تصمیم گیری صحیح و مناسب در مواقع ضروری و توانایی مدیریت موقعیت دلالت دارد (۱۷،۲۱). در ارتباط با هوش هیجانی و صلاحیت بالینی ونکی و همکاران (۲۰۱۸) نشان داد هوش هیجانی با صلاحیت بالینی ارتباط مستقیمی و معناداری دارد (۱۶). به طور مشابه فرجی و همکاران (۲۰۱۵) نشان دادند که هوش هیجانی موجب افزایش صلاحیت بالینی پرستاران می شود که این امر ضرورت چگونگی کنترل

در این راستا، فرجی و همکاران (۲۰۱۹) نیز نشان دادند که بین متغیرهای سن، سابقه کاری و صلاحیت بالینی ارتباط معناداری وجود دارد (۱۲). لیو و همکاران (۲۰۱۳) نیز بیان نمودند که سابقه کاری موجب افزایش صلاحیت بالینی می شود (۴). همچنین در مطالعه ادیب حاج باقری و همکاران (۲۰۱۸) بین سن و سابقه کار در بخش فعلی رابطه معناداری و مستقیمی وجود داشت (۱۰). بر این اساس، در تخصیص بیماران دارای شرایط حساس در بخش های مختلف می توان به این موضوع که پرستاران دارای سابقه کار بیشتر صلاحیت بالینی بیشتری خواهند داشت توجه نمود. اما بحرینی و همکاران (۲۰۱۱) گزارش کردند که بین سن و سابقه کار رابطه معناداری با افزایش صلاحیت وجود ندارد (۲). با توجه به تناقضات موجود در مطالعات انجام شده در رابطه با همبستگی سن و سابقه کار با صلاحیت بالینی، لازم است تحقیقات وسیعتری در این خصوص انجام شود. همچنین، در این زمینه انجام مطالعات عمیق تر بخصوص مطالعات کیفی با هدف کشف ریشه های نتایج غیر قابل انتظار مفید بنظر می رسد.

یافته های مطالعه حاضر نشان داد بین مدرک تحصیلی و صلاحیت بالینی ارتباط مستقیمی وجود دارد. در همین رابطه، فرجی و همکاران (۲۰۱۹) نشان دادند که پرستاران با مدرک ارشد دارای صلاحیت بالینی بیشتری نسبت به پرستاران با مدرک کارشناسی می باشند (۱۲). به طور مشابه، ادیب حاج باقری (۲۰۱۸) نیز داشتن مدرک تحصیلی بالاتر را عامل موثر در صلاحیت بالینی بالاتر پرستاران بیان نمودند (۱۰). پژوهشگران معتقدند که مدرک تحصیلی بالاتر موجب افزایش مهارت حل مساله و ارتباط موثر می شود و بر بهبود نتایج مراقبتی پرستاران تاثیر مستقیمی دارد (۱۹). به طور مشابه ایزو تومینا و همکاران (۲۰۱۱) بیان نمودند که تحصیلات عالی و گذراندن دوره های آموزشی بیشتر موجب استقلال در عمل و افزایش صلاحیت حرفه ای می شود. در این خصوص بنظر میرسد پرستارانی که دوره های آموزشی ارتباط، مربیگری و مدیریت شرایط و دوره های اخلاق گذرانده باشند صلاحیت بالینی بیشتری دارند (۱۷). بر اساس یافته اخیر مطالعه حاضر، مدیران پرستاری با مد نظر قرار دادن دوره های آموزشی و بازآموزی برای پرستاران میتوانند موجبات ارتقا میزان صلاحیت بالینی را فراهم ارتقا میابد. همچنین در مطالعه سفدی و همکاران (۲۰۱۰) پرستاران شاغل در بخش های عمومی، صلاحیت بالینی بالاتری نسبت

با تفاوت‌های فرهنگی و قومیتی روبه‌رو می‌شوند، لازم است با فرهنگ‌های مختلف آشنایی داشته باشند و این تفاوت‌ها را در امر مراقبت مد نظر قرار دهند.

در مطالعه حاضر، رضایت شغلی نیز با صلاحیت بالینی پرستاران مرتبط بود. به‌طور مشابه منوچهری و همکاران (۲۰۱۵) گزارش نمودند که بین صلاحیت بالینی و رضایت شغلی پرستاران رابطه معنا دار و مستقیم وجود دارد (۱۵). مدیران پرستاری می‌توانند با مد نظر قرار دادن نیازهای پرستاران و اقدام مناسب جهت رفع نیاز آنها میزان رضایت شغلی آنان و به تبع آن صلاحیت بالینی آنان را ارتقاء دهند. براساس مطالعات مورد بررسی در مطالعه حاضر، از جمله موارد ضروری برای دارا بودن صلاحیت پرستاران داشتن مهارت مشورت با همکاران در صورت نیاز بود. در این خصوص، لیو و همکاران (۲۰۱۳) مشورت در انجام مهارت‌هایی بالینی را جزو صلاحیت‌های ضروری پرستاران بیان نمود (۴). یافته‌های مطالعه حاضر می‌تواند بنیانی برای مطالعات آینده در خصوص صلاحیت بالینی پرستاران فراهم نماید. در مطالعه حاضر تنها مقالات نوشته شده به زبان فارسی و انگلیسی مورد ارزیابی قرار گرفتند. لذا در مطالعات آتی می‌توان نتایج مطالعه حاضر را با یافته‌های مطالعات مشابهی که مقالات نوشته شده به زبان‌های دیگر را نیز بررسی کرده‌اند مقایسه کرد. از سویی، یافته‌های مطالعه حاضر می‌تواند برای مدیران پرستاری که تمایل به برنامه‌ریزی و مداخله جهت بهبود صلاحیت بالینی پرستاران دارند سودمند باشد. برخی از یافته‌های مطالعه حاضر از جمله اهمیت شناخت فرهنگ بیماران و انجام مراقبت براساس فرهنگ بیمار و ارتباط آن با صلاحیت بالینی پرستاران می‌تواند به عنوان یک موضوع مهم در برنامه‌های درسی پرستاران در سطوح مختلف گنجانده شود.

احساسات و تصمیم‌گیری مناسب جهت انجام اقدام مناسب در محیط بالینی را نشان می‌دهد (۲۰). مدیران پرستاری در برنامه‌های آموزش مداوم لازم است به مفهوم هوش هیجانی و راهکارهایی جهت ارتقاء آن توجه ویژه نمایند. اولین عامل موثر سازمانی - محیطی بر صلاحیت بالینی پرستاران شاغل بودن در بیمارستان‌های عمومی بود. مطالعات انجام شده در مورد عملکرد پرستاران در بیمارستان‌های عمومی و خصوصی بیانگر، وجود تفاوت عملکردی در بین پرستاران در بیمارستان‌های عمومی نسبت به بیمارستان‌های خصوصی بود. در این رابطه نتایج مطالعه سفدی و همکاران (۲۰۱۰)، نشان دادند پرستاران بیمارستان دولتی عملکرد بهتری نسبت به پرستاران در بیمارستان خصوصی دارند. احتمالاً دانشگاه‌های خصوصی دیرتر از دانشگاه‌های دولتی تأسیس شده‌اند و همچنین قوانین پذیرش دانشجو در دانشگاه خصوصی با سهولت بیشتری انجام می‌شود. لذا ممکن است لازم باشد شرایط دانشگاه‌های خصوصی بایستی بر اساس استانداردهای جدید اعتباربخشی برنامه‌های پرستاری مورد بازنگری قرار گرفته شود.

در مطالعه حاضر، شناخت فرهنگ بیماران و انجام مراقبت براساس فرهنگ‌های مختلف با صلاحیت بالینی بالاتر در پرستاران مرتبط بود. در این رابطه، ایزو تومنین (۲۰۱۱) در مطالعه خود، در نظر گرفتن تفاوت‌های فرهنگی را از عوامل موثر در کسب صلاحیت بالینی پرستاران بیان نمود. به زعم آنان با شناخت و درک تفاوت‌های فرهنگی، پرستاران در ارتباط با بیماران اقدام منطقی متناسب با فرهنگ آنان را انجام می‌دهند (۱۷) لین و همکاران (۲۰۱۹) نیز بیان نمود درک تفاوت‌های فرهنگی و انجام مراقبت براساس فرهنگ بیماران موجب افزایش صلاحیت بالینی پرستاران می‌شود (۱۴). از آنجاییکه پرستاران با تعداد زیادی بیماران

References

1. Elahi N, Alhani F, Ahmadi F. Challenges to effective teaching, reflection on experience, and perceived nursing: a content analysis. *Journal of Qualitative Research in Health Sciences*. 2012;1(3):229-39.
2. Bahreini M, Moattari M, Ahmadi F, Kaveh MH, Hayatdavoudy P, Mirzaei M. Comparison of head nurses and practicing nurses in nurse competence assessment. *Iranian journal of nursing and midwifery research*. 2011;16(3):227.
3. Dehghany Z, Abaszadeh A, Moattari M, Bahreini M. Effective reflection on clinical competency of nursing students. *Payesh (Health Monitor)*. 2013;12(1):63-70.
4. Liu M, Yin L, Ma E, Lo S, Zeng L. Competency inventory for registered nurses in Macao: instrument validation. *Journal of advanced nursing*. 2009;65(4):893-900.
5. Safadi R, Jaradeh M, Bandak A, Froelicher E.

- Competence assessment of nursing graduates of Jordanian universities. *Nursing & health sciences*. 2010; 12 (2):147-54.
6. Memarian R, Salsali M, Vanaki Z, Ahmadi F, Hajizadeh E. Factors affecting the process of obtaining clinical competency. *J Adv Med Biomed Res*. 2006;14(56):40-9.
  7. Bahreini M, Moattari M, Kaveh M, Ahmadi F. Self assessment of the clinical competence of nurses in a major educational hospital of Shiraz University of Medical Sciences. 2010.
  8. Liou S-R, Chang C-H, Tsai H-M, Cheng C-Y. The effects of a deliberate practice program on nursing students' perception of clinical competence. *Nurse Education Today*. 2013;33(4):358-63.
  9. Marcinkiw KL. A goal for nursing education. *Nurse education today*. 2003; 23(3):174-82.
  10. Adib Hajbaghery M; Eshraghi Arani N. Assessing Nurses' Clinical Competence: A Descriptive Study. *Iran Journal of Nursing*. 2018; 31(111): 52- 64.[persian]..
  11. Cheng C-Y, Tsai H-M, Chang C-H, Liou S-R. New graduate nurses' clinical competence, clinical stress, and intention to leave: A longitudinal study in Taiwan. *The Scientific World Journal*. 2014; 2014.
  12. Faraji A, Karimi M, Azizi SM, Janatolmakan M, Khatony A. Evaluation of clinical competence and its related factors among ICU nurses in Kermanshah-Iran: A cross-sectional study. *International journal of nursing sciences*. 2019;6(4):421-5.
  13. Matlhaba KL, Pienaar AJ, Sehularo LA. Community service nurses' experiences regarding their clinical competence. *Health SA Gesondheid (Online)*. 2019;24:1-8.
  14. Lin M-H, Wu C-Y, Hsu H-C. Exploring the experiences of cultural competence among clinical nurses in Taiwan. *Applied Nursing Research*. 2019;45:6-11.
  15. Manoochehri H, Imani E, Atashzadeh-Shoorideh F, Alavi-Majd A. Competence of novice nurses: role of clinical work during studying. *Journal of medicine and life*. 2015;8(Spec Iss 4):32.
  16. Vanaki Z, Mohamd Khan Kermanshahi S, Karampourian A. The correlation between nurses' clinical competency and emotional intelligence in nurses of health care units in Hamadan University of Medical Sciences hospitals. *Quarterly Journal of Nursing Management*. 2018; 7 (3):27-34.
  17. Istomina N, Suominen T, Razbadauskas A, Martinkėnas A, Meretoja R, Leino-Kilpi H. Competence of nurses and factors associated with it. *Medicina*. 2011; 47(4):33.
  18. Mirlashari J, Qommi R, Nariman S, Bahrani N, Begjani J. Clinical competence and its related factors of nurses in neonatal intensive care units. *Journal of caring sciences*. 2016; 5(4):317.
  19. Blomberg AC, Lindwall L, Bisholt B. Operating theatre nurses' self-reported clinical competence in perioperative nursing: A mixed method study. *Nursing open*. 2019;6 (4):1510-8.
  20. Farshi MR, Vahidi M, Jabraeili M. Relationship between emotional intelligence and clinical competencies of nursing students in Tabriz Nursing and Midwifery School. *Research and Development in Medical Education*. 2015;4 (1):91.